

ПРВИ ДЕО

Од XI до III века пре н. е.

	СЕВЕР	ЈУГ
пре н. е.		
око 1027.	Краљевина Западни Џоу	
771.	Краљевина Источни Џоу	
770.	ПЕРИОД ПРОЛЕЋА И ЈЕСЕНИ	
	Дванаест краљевина	Краљевина Ву Краљевина Јуе Крај Вуа
473.		
403.	ПЕРИОД ЗАРАЂЕНИХ ДРЖАВА	
334.		Крај Јуеа Краљевина Чу
249.	Крај Источног Џоуа	
221.	Династија Ћин	Крај Чуа
	УЈЕДИЊЕЊЕ КИНЕ ПОД ДИНАСТИЈОМ ЋИН	
206.	Крај Ћина	

無名氏(詩經) Непознати (*Шиђинї*)

Свадбена песма, која се певала на испраћају младе из њене куће, забележена је у најстаријој збирци песама у Кини, *Шиђинї* (*Књија њесама*). Збирка садржи триста пет песама, како народних тако и дворских и обредних, из периода од XI до VIII века пре наше ере. У историјским записима *Шиђи* из I века пре наше ере, Сима Ђијен бележи предање да је велики мислилац Конфуције лично саставио збирку одабиром триста пет од три хиљаде и више песама, колико је сакупио и чувао двор краљевства Џоу. Она је, зато, за следбенике Конфуција била света књига. У тим песмама стих је углавном састављен из четири слова, у облику два плус два (у старокинеском у основи важи формула: једно слово једнако један слог једнако једна реч). У то време, „бресква“ се сматрала дрветом које има магијску моћ. Таква представа о брескви постоји и код древних Јапанаца. У најстаријој сачуваној књизи *Кођики* из VIII века, пише како је бог Изанаки бацио три плода брескве на своје прогонитеље и тако се избавио из подземне земље мртвих и вратио у овај свет (*Кођики – записи о древним бојађајима*, превели Хироши Јамасаки Вукелић, Данијела Васић, Далибор Кличковић и Дивна Глумац, Рад, Београд, 2008, стр. 36).

桃夭

БРЕСКВА МЛАДА

桃之夭夭
灼灼其華
之子于歸
宜其室家

Бресквино дрво младо и младо,
дивни и мили цветови њени.
Добра та дева, кад се пак уда,
пристала би лепо дому женика.

桃之夭夭
有蕢其實
之子于歸
宜其家室

Бресквино дрво младо и младо,
густи и пуни плодови њени.
Добра та дева, кад се пак уда,
пристала би лепо кући женика.

桃之夭夭
其葉蓁蓁
之子于歸
宜其家人

Бресквино дрво младо и младо,
листови њени зелени и бујни.
Добра та дева, кад се пак уда,
пристала би лепо роду женика.

無名氏(詩經)
Непознати (*Шиђинї*)

Још једна песма из збирке *Шиђинї* (*Књија ѿесама*). Конфуцијанци су је моралистички тумачили као песму кметова који туже свог владара због тешких намета. Али, у последње време, у научним круговима заступа се и теза да је ово, вероватно, песма коју су изводили глумци путујућег позоришта и да она говори о томе како се жена руга мужу за небригу. Израз „рајско место (земља, поље)“ означава срећно место и подсећа на даоистичку утопију.

碩鼠

ПАЦОВ ВЕЛИКИ

碩鼠碩鼠
無食我黍
三歲貫女
莫我肯顧
逝將去女
適彼樂土
樂土樂土
爰得我所

Пацове један, пацове један,
немој да једеш то просо моје.
Три године већ служих ја тебе,
ниси марио никад за мене.
Данас се реших да те оставим,
па ћу да пођем у рајско место.
О рајско место, о рајско место,
тамо ће бити таман за мене.

碩鼠碩鼠
無食我麥
三歲貫女
莫我肯德
逝將去女
適彼樂國
樂國樂國
爰得我直

Пацове један, пацове један,
немој да једеш то жито моје.
Три године већ служих ја тебе,
ниси чинио добро за мене.
Данас се реших да те оставим,
па ћу да пођем у рајску земљу.
О рајска земљо, о рајска земљо,
тамо ће бити добро за мене.

碩鼠碩鼠
無食我苗
三歲貫女
莫我肯勞
逝將去女
適彼樂郊
樂郊樂郊
誰之永號

Пацове један, пацове један,
немој да једеш расаду моју.
Три године већ служих ја тебе,
ниси бринуо збиља за мене.
Данас се реших да те оставим,
па ћу да пођем у рајско поље.
О рајско поље, о рајско поље,
ко ће још тамо да ми запјева?

屈原 Ћу Јуан

Ћу Јуан (343?–277? год. пре н. е.) је први велики песник за чије име се зна у историји кинеског песништва. Његове песме се налазе у збирци *Ћуци (Песме из Чуа)*. Најпознатија је епска песма „Ли Сао“, или „Одлазак у тузи“, с митолошким и фантастичним али и аутобиографским елементима, и спада међу највећа остварења кинеске класичне поезије уопште. Наведена песма је такође из збирке *Ћуци (Песме из Чуа)*, и приписује се Ћу Јуану. Она је десета од једанаест песама у циклусу „Девет песама“, за које се верује да су, као обредне, извођене на двору краљевине Чу и да их је Ћу Јуан обрадио у овом облику. У песми је живо описан ратник који носи оклоп од коже носорога, наоружан дугим мачем, луком и штитом, и вози бојна кола која вуку четири коња. Збирка *Ћуци* садржи седамнаест епских песама и циклуса песама из античке државе Чу, која је до III века пре н. е. постојала на југу Кине, у базену реке Јангце. Песме се одликују развијенијим и маштовитијим песничким изразима од оних из збирке *Шиђини (Књиџа њесама)* са севера Кине. Имају и препознатљиву форму: један стих најчешће има седам слова у облику три плус три, са једним словом 兮 (си) у средини које као речца нема значење, али се њим уређује ритам.

國殤

ПАЛИМА ЗА ЗЕМЉУ

操吳戈兮被犀甲
車錯轂兮短兵接
旌蔽日兮敵若雲
矢交墜兮士爭先
凌余陣兮躡我行
左驂殪兮右刃傷
霾兩輪兮繫四馬
按玉枹兮擊鳴鼓
天時懟兮威靈怒
嚴殺盡兮棄原野
出不入兮往不反
平原忽兮路超遠
帶長劍兮挾秦弓
首身離兮心不懲
誠既勇兮又以武
終剛強兮不可凌
身既死兮神以靈
魂魄毅兮爲鬼雄

Ратници носе штитове, и оклопе од носорога,
главчине се сударају, боре се прса у прса.
Заставе прекрише сунце, непријатеља беше безброј,
стреле лете с обе стране, наши борци јуришају.
Пробише наше редове, прегазеше наше чете,
тад леви коњ паде мртав, па и десни мачем рањен.
Заглавише се точкови, сташе сва четири коња,
а ратник узе палицу, снажно удари у добош.
Небо тада обузе жал, узрујаше се духови,
сви до једног погинуше, беху на пољу остављени.
Изађоше ал' не зађоше, пођоше ал' не дођоше,
равница беше пространа, а пут до дома предалек.
Још држе мачеве дуге, лукови су им запети,
главе одсечене од тела, ипак не клонуше духом.
Ваистину беху храбри, ратници силни и моћни,
осташе до краја чврсти, борци неприкосновени.
Иако су тела мртва, душе им не пропадају,
јуначки су им духови, јунаци међу мртвима.

ДРУГИ ДЕО

Од II века пре н. е. до VI века

СЕВЕР

ЈУГ

пре н. е.

202. Династија Западни (Рани) Хан

УЈЕДИЊЕЊЕ КИНЕ ПОД ДИНАСТИЈОМ ХАН

нова ера

8. Крај Западног Хана

25. Династија Источни (Касни) Хан

220. Крај Источног Хана

ПЕРИОД ТРИЈУ ЦАРСТАВА

221. Династија Веи

Династије Шју и Ву

263.

Крај Шјуа

265. Крај Веија

Династија Западни Ћин

280.

Крај Вуа

УЈЕДИЊЕЊЕ КИНЕ ПОД ДИНАСТИЈОМ ЋИН

316. Крај Западног Ћина

317.

Династија Источни Ћин

ПЕРИОД ЈУЖНИХ И СЕВЕРНИХ ДИНАСТИЈА

Пет северних династија

Шест јужних династија

581. Династија Суи

589. УЈЕДИЊЕЊЕ КИНЕ ПОД ДИНАСТИЈОМ СУИ

618. Крај Суија

劉邦(漢高祖) Лију Панг (Хан Гаоцу)

Лију Панг (256?–195. год. пре н. е.), рођен као сељачки син на југу Кине, изашао је као коначни победник из борбе за превласт после смрти првог ујединитеља Кине, цара Ђина, и основао, 202. године пре н. е., династију Хан која је владала Кином наредних четиристо година. Зато га зову и Хан Гаоцу (Оснивач Хана). Песма је настала кад је Лиу Панг свратио у своје родно село на путу за престоницу након што је успешно угушио побуну једног велможе. Употреба слова 兮 (си) показује утицај збирке *Чуци (Песме из Чуа)* из претходног периода. Она је записана у књизи Сима Ђијена *Шиђи (Историјски записи)* из I века пре наше ере, а преписана је у првој антологији кинеске књижевности *Венсјуен (Избрани сјиси)* из VI века. Антологија *Венсјуен* садржи око осамсто текстова и песама у распону од хиљаду година. Она је још у X веку била цењена литература на јапанском двору, о чему сведочи дворска дама Сеи Шонагон која у својој есејистичкој књизи *Макура но соши (Записи о њесничким мојивима)* бележи: „Најбоље кинеске књиге су *Башии Венђи, Венсјуен...*“ (Одељак 211). У преводима те књиге на наш језик, као што су *Записци њод узглављем* (Превела с енглеског Анита Контрец, СНЛ, Загреб, 1987) и *Записи њред сан* (Превели са енглеског Катарина Поповић и Флавио Ригонат, ЛОМ, Београд, 2007), изостављен је тај одељак.

大風歌

ПЕСМА О ЖЕСТОКОМ ВЕТРУ

大風起兮雲飛揚
威加海內兮歸故鄉
安得猛士兮守四方

Подиже се жесток ветар, разлетеше се облаци.
Своју моћ наметнух целом свету; вратих се у свој завичај.
Како да скупим храбре ратнике, да ми бране све границе?